

Басараба Богдана
м. Чернівці

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Бешлей О.В.

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНЦІЇ АУДІЮВАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ “BBC LEARNING ENGLISH”

***Анотація.** Стаття присвячена огляду різноманітних онлайн-технологій для вивчення англійської мови та приклад їх використання для покращення навички аудіювання на прикладі платформи BBC Learning English. Розглянуто риси аудіювання, типи аудіювання, три етапи роботи над аудіюванням, системи та підсистеми вправ для формування та розвитку компетенції аудіювання та вимоги до аудіо текстів.*

***Ключові слова:** аудіювання, риси аудіювання, онлайн-технології, онлайн-платформа, типи аудіювання.*

***Summary.** Nowadays, everything is constantly moving forward, and education is changing as well. Watching the events of the last three years, we have seen a total transition to online learning, and with it, the demand for using online educational technologies has begun to increase. They are helpful not only for self-study, but can also be actively used by the teacher to diversify lessons and improve language skills, including listening. According to statistics, when we communicate, we get 45% of language competence from listening, 30% from speaking, 15% from reading and 10% from writing. Listening, having the highest percentage of participation in the exchange of information in effective communication, should be considered a language precursor. With the emergence of Communicative Language Teaching in the 1970s, the teaching and learning of listening began to receive more attention. Authentic materials play a big role in listening. The passages students listen to tend to be closer to real-life language use than was the case with, say, audio-linguistics, which often used contrived dialogues with grammar as the focus. That is why online platforms that are filled with*

authentic materials will serve as a good assistant in the development of not only listening, but also other language skills. The article is devoted to an overview of various online technologies for learning English and an example of their use to improve listening skills using the BBC Learning English platform as an example. Features of listening, types of listening, three stages of work on listening, systems and subsystems of exercises for formation and development of listening competence and requirements for audio texts are considered.

Key words: *listening, features of listening, online technologies, online platform, types of listening.*

Сучасний розвиток технологій стає незамінним помічником у вивченні іноземної мови, що у свою чергу доводить ефективність використання сучасних онлайн-технологій у навчанні, зокрема, у покращенні навичок аудіювання на уроках англійської мови.

Багато науковців вивчали різні аспекти аудіювання, зокрема С. Ніколаєва, Д. Вілсон, І. Стогній розкривають риси аудіювання, описують фактори впливу на його розвиток та виділяють типи аудіювання, якими ми користуємося в повсякденному житті. Методи та прийоми навчання аудіювання були предметом дослідження Д. Річардса, А. Холіса, Р. Лонга, М. Роста, Х. Х'юстона, Т. Кеба та ін. Вищезгадані вчені наголошували на важливість використання автентичних матеріалів у вивченні англійської мови, розглядали етапи роботи над аудіюванням, вимоги до аудіотекстів. М. Гладун, М. Сабліна, Н. Вакуленко вивчали ролі онлайн-технологій у навчанні, зобразили їх типологію та спосіб імплементації.

У ході опрацювання різнобічних досліджень акцентуються увага на відчутній важливості аудіювання при обробці інформації, адже окрім того, що ми намагаємося зрозуміти зміст, через слухання ми сприймаємо емоцій співбесідника, тон голосу, тощо, які супроводжують текст та слугують підказками у тому, що саме хоче донести мовець, навіть якщо учень розуміє не всі слова [1, с. 167].

Колектив авторів підручника «Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах» дають аудіюванню наступне визначення:

Аудіювання (лат. audio — чую, слухаю) — внутрішній (за формою), реактивний (за роллю), рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усного мовлення, ґрунтується на механізмах сприймання та розуміння мовлення на слух [2, с. 130].

С. Ю. Ніколаєва виділяє риси аудіювання в п'яти пунктах:

1. За характером мовленнєвого спілкування аудіювання як і говоріння відноситься до видів мовленнєвої діяльності, що реалізує усне безпосереднє спілкування і через те протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують опосередковане спілкування.
2. За своєю роллю в процесі спілкування аудіювання так само як і читання є реактивним видом мовленнєвої діяльності, на відміну від ініціальних видів мовленнєвої діяльності говоріння і письма.
3. За спрямованістю на прийом, видачу мовленнєвої інформації аудіювання як і читання є рецептивний вид мовленнєвої діяльності (на відміну від говоріння та письма).
4. Форма перебігу процесу аудіювання внутрішня, невиражена, на відміну від говоріння і писання. Основою внутрішнього механізму аудіювання є такі процеси як сприйняття на слух, увага, розпізнавання, осмислення, ймовірне прогнозування, групування, узагальнення, утримання в пам'яті. Предметом аудіювання є чужа закодована думка, яку треба розпізнати
5. Продуктом аудіювання є умовивід, результат розуміння сприйнятого змісту і власна мовленнєва поведінка [3, с. 117-118]

Тож слід зауважити, що аудіювання відіграє чи не найважливішу роль у процесі спілкування, як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, бере участь у складному механізмі засвоєння й аналізу отриманої інформації, що включає також процес розуміння, впізнавання, запам'ятовування тощо. Ці аспекти роблять аудіювання складним процесом, що включає його предмет (закодовані думки, які необхідно ідентифікувати) та його продукти (власні міркування, які призводять до власної мовної поведінки).

Д. Вілсон у своїй книзі «How to teach listening» зазначає, що першочергова мета аудіювання — це зібрання інформації, а також задоволення. Іншими причинами є емпатія, оцінка, критика, тощо. Автор окреслює наступні типи аудіювання, які ми застосовуємо у щоденному житті:

Listening for gist (Слухання заради суті). У даному випадку реципієнт намагається усвідомити що відбувається, навіть якщо він не може зрозуміти кожне слово чи фразу. Учень намагається вловити ключові слова, інтонацію та інші підказки, які допоможуть зрозуміти контекст.

Listening for specific information (Слухання заради специфічної інформації). Людині не потрібно знати та розуміти кожне слово, але бути сфокусованим на певній інформації. До прикладу, якщо нам потрібна інформація про погяг, який запізнюється, ми слухатимемо вибірково, ігноруючи решту почутого.

Listening in detail (Слухання заради деталей). Цей тип відноситься до аудіювання, де нам, до прикладу, потрібно почути помилки чи різницю між інформацією в першому та другому параграфі. Однак, тут ми сфокусовані на всьому, що чуємо, адже не знаємо, коли саме та яка інформація допоможе нам у виконанні завдання.

Inferential listening (Слухання заради висновку). Даний типу вимагає зробити висновок на основі почутої інформації [4, с. 10].

Можемо дійти висновку, що дані типи аудіювання важливо практикувати не лише задля ефективнішого вивчення мови, але й з метою розвивати та тренувати свій внутрішній механізм, щоб ми правильно та легко розпізнавали закодовану думку та змогли на неї відповідно реагувати.

Традиційно як вітчизняні, так і зарубіжні методисти виділяють три етапи роботи над аудіюванням:

1. Предтекстовий етап (Before listening)
2. Етап власного слухання (While listening)
3. Післятекстовий етап (Follow-up activities)[5].

Предтекстовий етап допомагає нашим учням підготуватися до того, що вони слухатимуть, що дає їм більше шансів на успіх у будь-якому завданні [6].

Етап власного слухання — це серія дій, які учень виконує під час прослуховування уривка, щоб показати своє розуміння почутого. Саме на цьому етапі ми можемо практикувати різні типи аудіювання. Окрім практикування типів аудіювання, ця стадія також може включати в себе вправи на припущення (коли вчитель зупиняє запис і просить припустити, що буде далі), нотатки, диктанти, вправи, де аудіювання поєднується з діями (повна фізична реакція) [7].

Післятекстовий етап складається із завдань, головна мета яких полягає в тому, щоб допомогти учням обміркувати досвід слухання. Вправи на даному етапі виконуються після того, як учитель успішно провів передтекстовий та післятекстовий етапи. Вони можуть бути найрізноманітніші: узагальнення, дискусії, вирішення проблеми, критичні та креативні відповіді, перебудова почутого тексту, обмін інформацією, висловлення думки, тощо [8].

Говорячи про рекомендації використання аудіотекстів та вимоги до них, ми можемо виділити наступні пункти:

- Час звучання повинен бути не більше 3-4 хвилин.
- Зазвичай, аудіотекст варто повторювати двічі — для загального ознайомлення спершу, та для виконання подальшого завдання другий раз, однак, кількість повторень тексту може варіюватися залежно від типу завдання, яке дає вчитель та потреб учнів.
- Сприймання мовлення на слух починається з виділення смислових орієнтирів. Для цього використовуються не тільки фактори, що складають інформацію тексту, але й вставні слова, повтори, риторичні запитання тощо.
- При комбінованому звуко-зоровому пред'явленні мовленнєвих повідомлень можливе використання формальних підказок: підкреслювань, особливого шрифту, кольору, схем, малюнків, заголовків тощо.
- Наявність експозиції
- Простота викладу й логічність побудови
- Обмежена кількість сюжетних ліній і персонажів
- Чітке формулювання головної думки на початку / в кінці тексту
- Аудіотекст повинен представляти різні форми мовлення – монолог, діалог, діалог – монолог (з мінімумом діалогу) та бути укладеним не від першої особи, мати надлишкові елементи інформації (вставні слова, повтори, синонімічні вирази, контактувальні слова), позамовні елементи мовлення, елементи риторичної стратегії (паузи, повтори, переформулювання, опис окремих ситуацій з інших позицій, заповнювачі мовчання) [9, с. 289-290]

Таким чином, аудіотекст слід ретельно підбирати, щоб відповідати визначеним вимогам і задовольняти потреби учнів.

Тривалість запису не повинна бути занадто довгою, інакше учні відволікатимуться, забуватимуть прослуханий раніше матеріал, важко буде зосередитися. Хоча в записах мають бути зайві елементи, що представляють різні форми мови, кількість персонажів і сюжетних ліній має бути обмеженою. Один із найкращих способів дізнатися інформацію — це супроводжувати формальними підказками, оскільки шанси на запам'ятовування та точніше відтворення значно збільшуються завдяки комбінованому сприйняттю двох аналізаторів.

Різноманітні акценти, особливості вимови, швидкість подачі інформації часто викликають труднощі в учнів, саме тому онлайн-технології, які наповнені автентичними матеріалами стануть помічними у розвитку навичок аудіювання. Розглянемо деякі найпопулярніші онлайн-технології для вивчення англійської мови, представлені міністерством молоді та спорту, та інформаційною платформою «Гурт»:

Lingo Hut. Платформа, яка допоможе розширити словниковий запас, покращити орфографію та вимов. Ідеальний ресурс для новачків, які навчаються на рівнях A1 і A2, щоб отримати більшу впевненість у сприйнятті на слух і вимові. Усі записи зроблено носієм мови, що забезпечує природне розуміння вимови.

Drops. Інтерактивна платформа з різноманітною кількістю актуальних тем, починаючи від побутових, закінчуючи професійною лексикою для віртуальних дзвінків, робочих зустрічей написання листів, представлення презентацій, тощо.

DuoLingo. Інтерактивна платформа для вивчення іноземних мов, яка містить в собі безліч уроків, що розділені на тематичні юніти. Після тестування програма автоматично пропонує вам розпочати з юніта, який відповідає рівню ваших знань, та якщо учень бажає, він може почати з початку. Програмою також передбачені різноманітні challenges, вправи на читання, аудіювання, нагороди та сповіщення, які спонукають продовжувати щоденно займатися.

Lingva.Skills — безкоштовний проєкт з вивчення англійської мови від Асоціації інноваційної та цифрової освіти, який розпочав своє існування в 2016 році. Засновником проєкту є Віталій Зубков — психолінгвіст та поліглот. Автор проєкту прихильник комунікативного методу вивчення англійської мови, тому велика

кількість лексичних та граматичних одиниць опрацьовуються на широкому виборі прикладів та життєвих ситуацій в рамках вправ на аудіювання, письмо та гефміфікацію з граматичними шаблонами.

LingQ. Платформа, яка надає величезну кількість онлайн-матеріалів за темами, які студент сам собі обирає. Платформа дозволяє читати та слухати тексти, в яких учень зберігає незнайомі слова та одразу може бачити переклад. У нових завданнях ці слова виділятимуться певним кольором, що дозволяє їх частіше зустрічати в контексті та запам'ятовувати. LingQ також містить в собі різні рубрики, такі як «Стрічка новин», «Подкасти», «Книжки», «Netflix», а також за окрему плату можна замовити спілкування з викладачами та перевірку письмових завдань.

BBC Learning English. BBC Learning English як частина BBC World Service, надає матеріали та курси для вивчення англійської мови глобальній аудиторії з 1943 року, пропонуючи безкоштовні аудіо, відео та текстові матеріали для учнів у всьому світі. Платформа пропонує розділи «Home», «News», «Sport», «Reel», «Worklife», «Travel», «Future», «More». Кожен з цих розділів містить статтю або відео на відповідну тематику. Розділ «More» включає в себе можливість подивитися погоду в різних куточках світу, подивитися телевізор, а також слухати музику чи подкасти. Кожен з розділів містить інформацію для учнів з різним рівнем підготовки, а відтак вчитель завжди знайде щось цікаве та корисне, щоб урізноманітнити навчальний процес[10], [11].

Бігич О. Б. пропонує нам наступну систему вправ для формування компетенції аудіювання, яка може бути реалізована за допомогою фонограм (аудіоматеріали) та відеофонограми (сприйняття інформації візуальним та слуховим каналами). Вона складається з двох підсистем:

- I) вправи для формування мовленнєвих навичок аудіювання(A1)
- II) вправи для розвитку мовленнєвих умінь аудіювання (A2).

Обидві підсистеми містять свої групи вправ. До I підсистеми входять 3 групи вправ:

I група (A1a) – вправи для формування слухових навичок аудіювання (фонематичного та інтонаційного слуху),

II група (A1б) – вправи для формування лексичних навичок аудіювання,

III група (A1в) – вправи для формування граматичних навичок аудіювання.

II підсистему складають 2 групи вправ:

I група (A2а) – вправи, що готують учнів до аудіювання текстів (аудіювання розпоряджень, пропозицій тощо),

II група (A2б) – вправи для розвитку вмінь аудіювання[9, с.292-295].

Згідно з Бігич О. Б. у старших класах з метою розвитку аудіювання, нам варто слідувати II підсистемі вправ, а саме вправам першої групи, що готують учнів до аудіювання текстів, та другої групи — для розвитку вмінь аудіювання, оскільки I підсистема розрахована на формування слухових, лексичних та граматичних навичок аудіювання, відповідно вона імплементується в молодшій та середній школах, а тому в старших наше завдання ці навички розвивати та підтримувати.

Вправи другої підсистеми є рецептивними умовно-комунікативними і комунікативними в залежності від поставленого перед учнями завдання. Комунікативні вправи зосереджуються на одержанні інформації. Вони є запорукою практики, яка базується на комплексному подоланні аудитивних труднощів, в той час як умовно-комунікативні вправи мають на меті підготовку учнів до аудіювання текстів, включають вправи в аудіюванні повідомлень, запитань, розпоряджень на понад фразовому рівні. Умовно-комунікативні та комунікативні вправи безперечно поєднуються в трьох етапах аудіювання. До другої підсистеми вправ Бігич відносить такі приклади вправ, як:

Вправи для передбачення змісту тексту

Вправи для визначення логічної послідовності подій

Вправи для розуміння тексту без домислювань

Вправи для розуміння основної думки / точного розуміння тексту [9, с. 294].

Отож, пропонуємо змодельовати можливі вправи на розвиток компетенції аудіювання в учнів старших класів на основі платформи BBC Learning English взявши за основу розділ Reel та тему «History/Archeology», яка є прямо чи опосередковано майже в кожному підручнику. Наші приклади будуть базуватися на відео з платформи, яке називається «The 5,000-year-old human bone

found in the River Thames»[12]. Воно сучасне, містить нещодавню інформацію, яка датується 19 лютим 2022 року, а також не зважаючи на свою тривалість (1,5 хвилини) є доволі змістовним.

Вправи для передбачення змісту тексту

Вчитель може дати учням переглянути перші 9 секунд відео, де чоловік тримає кістку в руці, робить припущення щодо дати та ставить запитання про те, що могло статися. Виходячи з цього ми можемо задати наступні питання:

How old do you think this bone is? Why?

How do you think this bone was found?

What will the man do with the bone?

Вправи для визначення логічної послідовності подій

Watch the video till the end and:

Describe Simon's actions in chronological order

Summarize the story in 3 sentences

Put the pictures from the story in chronological order and recall the context they appeared in.

Вправи для розуміння тексту без домислювань

Для даного типу вправи ми можемо дати учням прочитати скрипт тексту, додавши туди речення, яких насправді там ніколи не було, і попросити їх підкреслити, тим самим перевірити уважність та розуміння.

Вправи для розуміння основної думки / точного розуміння тексту

Без попереднього візуального супроводу, ми можемо дати учням послухати 2 відео, які частково схожі за змістом. До прикладу «The 5,000-year-old human bone found in the River Thames» та «Newly-found ancient human rewrites story of evolution» [12], [13]. Відео є доволі схожі за тематикою та змістом — знахідки останків людини, Однак звісно, мають безліч відмінностей, хоча б почати з того, що в першому відео була знайдена лише кістка, а в другому — рештки людини включаючи череп та інші кістки. Перед переглядом учням можна запропонувати одне зображення з відео «The 5,000-year-old human bone found in the River Thames», або ж серію зображень і після прослуховування попросити визначити аудіо (1 чи 2), зміст якого відображають зображення.

Підсумовуючи зазначимо, що аудіювання є реактивним та

рецептивним видом мовленнєвої діяльності. Процес аудіювання є внутрішнім, та не вираженим, і включає багато процесів, таких як: слухання, увага, розпізнавання, розуміння, пам'ять, що робить його складнішим і комплекснішим порівняно з іншими мовними компетентностями. На процес формування цієї компетентності впливає багато факторів, які вчителі повинні враховувати при доборі матеріалів і безпосередньо в своїй роботі. Варто зазначити, що існує 4 типи аудіювання, що означає, що ми можемо легко адаптувати матеріали та завдання до наших конкретних потреб, щоб покращити розуміння на слух.

Онлайн-технології в свою чергу відіграють величезну роль у вивченні іноземних мов, оскільки вони містять безліч автентичних матеріалів, які можна адаптувати під навчальну програму з метою покращення учнями сприймання на слух.

Література:

1. Зеленська О. П. Значення аудіювання в навчанні іноземної мови здобувачів вищої освіти в немовній магістратурі та аспірантів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 60. 2018. С. 167
2. Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ, 2010. С. 130.
3. Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. Київ, 2002. С. 117–118
4. Jj Wilson. How to teach listening. England. Pearson Education Limited 2008. P. 10
5. Прийоми навчання аудіювання на уроках англійської мови. Методика навчання аудіювання. URL: <https://actionvideo.ru/uk/financial/priemy-obucheniya-audiovaniyu-na-urokah-angliiskogo-yazyka-metodika.html>
6. A framework for planning a listening skills lesson. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/a-framework-planning-a-listening-skills-lesson>
7. The three stages of a listening activity. URL: <https://eflmagazine>.

- [com/the-three-stages-of-a-listening-activity/](http://www.english.com/blog/how-to-use-authentic-listening-materials-in-class/)
8. How to use authentic listening material in class. URL: <https://www.english.com/blog/how-to-use-authentic-listening-materials-in-class/>
 9. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ, 2013. с. 294, с. 289-290, с. 292–295
 10. Міністерство молоді та спорту України. Онлайн-платформи для вивчення іноземних мов. URL: <https://www.facebook.com/minmolodsport/posts/277106374591662>
 11. Гурт. Добірка ресурсів для вивчення іноземної мови. URL: <https://gurt.org.ua/articles/40301/>
 12. BBC Learning English. The 5,000-year-old human bone found in the River Thames. URL: <https://www.bbc.com/reel/playlist/hidden-histories?vpid=p0bp4nkb>
 13. BBC Learning English. Newly-found ancient human rewrites story of evolution. URL: <https://www.bbc.com/reel/video/p09vcnzv/newly-found-ancient-human-rewrites-story-of-evolution>